

A XXXV-A ANIVERSARE A REPUBLICII

Republica noastră împlinește trei decenii și jumătate de existență. Instaurarea Republicii Populare Române la 30 decembrie 1947 reprezintă unul din marile evenimente ce au încununat lupta poporului român pentru eliberare națională și socială.

De-a lungul marilor bătălii sociale și politice, care unesc într-un unic proces revoluționar insurecția armată din august 1944, instaurarea guvernului revoluționar democratic de la 6 martie 1945 și proclamarea Republicii la 30 decembrie 1947, Partidul Comunist Român a făcut cu strălucire dovada capacității sale de a-și elabora linia politică, pornind de la realitățile țării noastre și de la cerințele fiecărei etape istorice.

„Odată cu înlăturarea monarhiei și proclamarea Republicii la 30 decembrie 1947, România a intrat într-o etapă nouă a dezvoltării sale. Cucerirea întregii puteri politice de către clasa muncitoare în alianță cu țărănimea muncitoare și celelalte categorii de oameni ai muncii și instaurarea regimului de democrație populară marchează trecerea la îndeplinirea sarcinilor revoluției socialiste”.

Actul de la 30 decembrie 1947 a avut un răsunet larg în conștiința poporului, care și-a manifestat bucuria, speranța, încrederea că începe o epocă nouă, că prin instaurarea celei mai democratice forme de guvernământ din istoria patriei apăreau zorile unor vremuri de libertate, de bunăstare, de demnitate. Deplin îndreptățite au fost acele speranțe. Cu trei decenii și jumătate în urmă s-a inaugurat o eră nouă în istoria patriei. Atunci s-a declanșat o operă constructivă, care a cuprins toate domeniile vieții sociale. S-au pus în valoare marile energii și resurse de creație ale națiunii. Într-adevăr, cum arăta Secretarul general al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România, caracterizând în ansamblu epoca inițiată cu 35 de ani în urmă, „succesele fără precedent înregistrate în toate domeniile, demonstrează forța socialismului, capacitatea noii societăți, în care puterea aparține poporului însuși, în care clasa muncitoare are rolul conducător, faptul că poporul știe să conducă mai bine, să îndeplinească mai bine dezvoltarea societății, să asigure progresul economico-social”.

Din ansamblul acestei epoci se detașează cei 17 ani care s-au scurs de la Congresul al IX-lea, când în fruntea partidului a fost ales tovarășul Nicolae Ceaușescu, patriot și revoluționar înflăcărat, a cărui activitate, caracterizată prin realism și cetezanță, este expresia aplicării creatoare a principiilor generale ale socialismului științific la condițiile și tradițiile țării noastre. Dacă pînă în 1965 s-a manifestat o viguroasă dezvoltare în ramurile de bază ale economiei, ceea ce a permis să se construiască azele tehnico-materiale ale socialismului, în etapa următoare s-a pus accentul, cum s-a evidențiat și în Raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu a recenta Conferință Națională, pe accelerarea ritmului de dezvoltare

și totodată pe convertirea acumulărilor cantitative într-o nouă calitate, pe mărirea eficienței economice.

Considerind esențial rolul științei în dezvoltarea generală a țării, Partidul Comunist Român a creat condiții optime și cadrul organizatoric corespunzător cercetării științifice. În 1949 institutele de istorie și arheologie din București, Cluj și Iași au inițiat sub conducerea Academiei Republicii Socialiste România un plan sistematic de cercetări arheologice, care a avut în vedere toate regiunile țării și toate perioadele istoriei pînă la evul mediu inclusiv. Planul s-a amplificat din an în an pînă în prezent, prin participarea la cercetări și a muzeelor, majoritatea înființate în anii Republicii. Astfel se explică succesele cercetării arheologice din România care în epoca Republicii au depășit cu mult, atît prin volumul descoperirilor, cît prin calitatea valorificării științifice, tot ceea ce se realizase mai înainte într-un secol. Petele albe de pe harta arheologică a României au dispărut. Pentru epoci sau perioade altădată insuficient sau total necunoscute avem în prezent o bogată documentare arheologică. Imaginea evoluției istorice de pe teritoriul țării noastre, de la începuturile umanității pînă în epoca feudală, este în prezent incomparabil mai amplă și mai clară decît aceea pe care o aveam în trecut.

Un neprețuit sprijin au avut, începînd din 1965, cercetările istorice, inclusiv cele arheologice din partea Secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu. În Programul Partidului Comunist Român (1975), cu ocazia Congresului de tracologie (București, 1976) și a Congresului mondial al istoricilor (București, 1980) ca și în numeroase alte împrejurări, Secretarul general al Partidului a formulat magistral esența celor mai importante evenimente și procese istorice din trecutul patriei noastre.

Intensificarea cercetărilor arheologice din țara noastră a dus la acumularea unei bogate documentări. Valorificarea științifică a acestora prin numeroase studii publicate în revistele institutelor și ale muzeelor din țară, publicații înființate aproape exclusiv în anii Republicii, și printr-un mare număr de monografii, a permis în 1960 întocmirea primei mari sinteze a întregii istorii vechi a României, *Istoria României*, volumul I. Cercetările de după 1960 au completat și aprofundat cunoașterea epocii vechi. Fără a putea înfățișa în aceste rînduri amploarea rezultatelor în cercetarea arheologică românească din ultimii 35 de ani vom menționa doar cîteva aspecte.

Descoperirile făcute în văile Dirjovului, Oltului, Dimbovicului și Argeșului atestă, prin cele mai primitive unelte de piatră, o activitate umană corespunzătoare începuturilor epocii paleolitice, cu o vechime de peste un milion de ani și totodată faptul că spațiul carpato-dunărean a fost cuprins în aria procesului de etnogeneză. Cercetări făcute în toate regiunile României ilustrează aspecte ale vieții materiale și spirituale ale societății omenești din toate etapele epocii paleolitice.

Cercetări perseverente au elucidat procesul neolitizării, acel salt esențial în istoria omenirii (apreciat pe bună dreptate drept „revoluția neolitică”) de la economia paleolitică bazată pe cules și vînătoare la aceea de cultivare a plantelor și creșterea animalelor domesticate. Acest proces istoric inițiat în Orientul apropiat s-a extins apoi prin difuziune în regiunile est-mediteraniene și în sud-estul Europei. În continuare, pe

teritoriul țării noastre este atestată evoluția locală din mileniul al VII-lea și pînă în mileniul al III-lea î.e.n. a unor culturi specifice spațiului carpa-to-balcanic, avînd relații strînse cu culturile egeo-anatoliene.

Un episod de un deosebit interes, din cadrul istoriei străvechi, îl reprezintă acele evenimente care au avut loc în perioada de tranziție de la neolitic la epoca bronzului, respectiv în cursul mileniului al III-lea, cînd pe întinse zone ale Europei au pătruns grupuri de populații răsăritene. Sintezele etno-culturale care au luat naștere din amestecul fondului etnic local neolitic tîrziu cu populațiile răsăritene constituie procesul de indo-europenizare ce stă la baza formării popoarelor indo-europene ale antichității, inclusiv a tracilor, în spațiul carpa-to-balcanic.

Pe fondul culturilor perioadei de tranziție de la neolitic la epoca bronzului, în cursul mileniului al II-lea î.e.n. (epoca bronzului) în spațiul carpa-to-dunărean se formează un grup de culturi înrudite ce pot fi atribuite cu certitudine proto-tracilor. Acestea se remarcă prin meșteșugul metalurgiei bronzului cît și prin arta realizării ceramicii și a prelucrării aurului.

Spre sfîrșitul mileniului al II-lea î.e.n. în etapa de trecere la epoca fierului, cînd pe spații întinse ale Europei centrale și sud-estice progresele economice au stimulat relații întinse între diversele grupuri etno-culturale, se constată un proces de uniformizare care în spațiul carpa-to-balcanic se concretizează prin unitatea culturală corespunzătoare în mod evident grupului neamurilor trace. În evoluția ulterioară grupul tracilor nordici (carpa-to-dunăreni) intră spre mijlocul mileniului I î.e.n., în lumina istoriei scrise, cînd sînt desemnați cu termenul de geți.

Cele prezentate mai sus în modul cel mai sumar sînt rezultatul acumulării și studierii unui vast material documentar de natură arheologică. Astfel cercetarea arheologică a redat istoriei cea mai mare parte din istoria umanității, considerată mai înainte „preistorie”, pentru care informațiile scrise lipsesc cu desăvîrșire.

Începînd cu sfîrșitul secolului al VI-lea î.e.n. studiul istoriei spațiului „geto-dacic” beneficiază și de existența informațiilor scrise. Arheologia completează însă în mod substanțial tabloul evoluției istorice. Vasile Pârvan a adus, încă din 1926, în *Getica*, contribuții importante la istoria geto-dacilor în ciuda penuriei de date arheologice. Documentarea arheologică de care dispunem în prezent pentru studiul istoriei geto-dacilor este incomparabil mai bogată decît în vremea lui Pârvan. Istoria geto-dacilor și respectiv a dacilor ca atare poate fi urmărită, pe date arheologice incontestabile, din secolul al VI-lea î.e.n. și pînă în secolul al III-lea e.n. Geto-dacii au populat întreg spațiul carpa-to-danubiano-pontic, jucînd un rol de prim ordin în sud-estul Europei.

Pentru secolele VI-V î.e.n. arheologia evidențiază individualizarea grupului etno-cultural getic și relațiile sale cu grecii din colonii (Histria, Tomis, Callatis) și de asemenea cu sciții și ilirii. În secolele IV-III î.e.n. geto-dacii sînt organizați în formațiuni politice de genul uniunilor tribale ca aceea a lui Dromichetes, care înfruntă pe macedoneni pentru apărarea libertății. Epoca de maximă dezvoltare a societății geto-dace s-a manifestat în secolele I î.e.n.-I e.n., prin nivelul general al culturii materiale și spirituale, în cadrul unei culturi unitare în întreg spațiul carpa-to-dunărean. Prin organizarea lor social-politică geto-dacii reprezentau principala forță din sud-estul Europei, forță care s-a evidențiat în mod

strălucit sub conducerea celor două mari personalități: Burebista, primul unificator al poporului geto-dac, și Decebal, conducătorul luptei eroice împotriva Imperiului roman.

Cercetările documentează în mod amplu cultura romană și efectele stăpînirii romane în Dacia și totodată continuitatea etnică a dacilor atît în interiorul provinciei romane, cit și în afara provinciei (dacii liberi).

Problema împletirii celor două culturi și a continuității daco-romanelor după încetarea stăpînirii romane din Dacia, precum și problema formării poporului român și-au obținut rezolvarea cea mai clară grație cercetărilor arheologice din anii Republicii. În secolele V-VII pe tot cuprinsul țării noastre s-a dezvoltat o cultură unitară (Ipotești-Cindești-Bratei) care ilustrează contopirea etno-culturală daco-romană.

Pentru secolele VIII-IX un vast material arheologic atestă o civilizație unitară ce reprezintă vechea cultură românească.

Aceste rezultate ale cercetărilor de arheologie și de istorie veche, cercetări care au devenit posibile la această amploare doar în condițiile pe care le-au creat marile transformări din țara noastră, dintre care face parte și proclamarea în urmă cu 35 de ani a Republicii, subliniază legătura organică și indestructibilă dintre toate ramurile activității umane și noul cadru social și politic în care ele se desfășoară.